

Nowe idee na polu standaryzacji – czy akredytacja laboratoriów kryminalistycznych powinna być obowiązkowa?

Wstęp

Na temat zarządzania jakością w laboratoriach kryminalistycznych, standardów pracy, oceny kompetencji personelu, technicznej strony procesu akredytacji, czy też wynikających z tego korzyści zarówno dla laboratoriów, jak i ich klientów napisano już wiele prac¹. Bezpośrednim bodźcem do podjęcia po raz kolejny zagadnień z tego obszaru jest inicjatywa Unii Europejskiej służąca wprowadzeniu obowiązkowej akredytacji jednostek badawczych działających w unijnej Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, których wyniki badań już od 2011 roku będą podlegać automatycznej wymianie. Inicjatywa, której założenia po raz pierwszy zaprezentowano jesienią 2008 roku, wraz z nastaniem prezydencji szwedzkiej w Unii Europejskiej, w drugiej połowie 2009 roku, weszła pod obrady Grupy Roboczej ds. Współpracy Policyjnej (*Police Cooperation Working Party* – PCWP)². Akredytacja laboratoriów kryminalistycznych odnośnie do spełnienia wymagań kompetencji ma się odbywać na poziomie krajowym³, ale ma bazować na ogólnie przyjętych międzynarodowych normach ISO⁴. Ma to dotyczyć dwóch obszarów, tj. badań genetycznych i daktyloskopijnych, choć w uzasadnieniu tej propozycji podkreśla się, że jest to pierwszy krok na drodze do wprowadzenia obowiązku akredytacji pozostałych dyscyplin laboratoryjnych. Ma to dać możliwość skutecznego porównywania wyników badań dowodów naukowych w wymiarze europejskim.

Artykuł ten jest próbą podsumowania dotychczasowych prac podejmowanych w różnych obszarach geograficznych i uwarunkowaniach politycznych, zarówno w sferze działań zinstytucjonalizowanych, jak i pozarządowych, zmierzających do nadania idei akredytacji laboratoriów kryminalistycznych rangi regulacji obowiązkowej. W artykule podsumowano także wysiłki podejmowane przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji na przestrzeni ostatnich pięciu lat w celu uzyskania akredytacji zarówno przez to laboratorium, jak i pozostałe laboratoria kryminalistyczne polskiej policji.

Idea

Tło

Realizacja jednej z podstawowych wolności w Unii Europejskiej, jaką jest swobodny przepływ osób, w praktyce niesie ze sobą ogrom korzyści dla wszystkich osób podróżujących. Niestety, od początku oczywiste było także zaistnienie pewnych zagrożeń. Daje to bowiem okazję przestępcom do nieskrępowanego przemieszczania się czy to w celu podejmowania zbrodniczej działalności poza granicami własnych krajów, czy też uniknięcia odpowiedzialności za popełnione czyny zabronione. Rozumiejąc to, Unia Europejska od początku wspiera tworzenie wspólnych mechanizmów wymiany informacji pomiędzy policjami krajów członkowskich, a zwłaszcza pomiędzy krajami tzw. strefy Schengen. Z tego też powodu silnie akcentuje się potrzebę realizowania takich działań, które pozwalają na szybkie zidentyfikowanie sprawcy, szczególnie poprzez wymianę danych kryminalistycznych. W praktyce postulat ten dotyczy podniesienia skuteczności wymiany danych, które w każdym z państw członkowskich są zawarte w krajowych bazach danych DNA oraz w systemach AFIS. Dane te już w chwili obecnej mogą podlegać wymianie międzynarodowej⁵. W najbliższym jednak czasie obrót tego typu danymi w Unii Europejskiej ulegnie znacznej zmianie, zarówno jakościowej jak i ilościowej. Stanie się to wraz z wprowadzeniem w 2011 roku mechanizmów umożliwiających bezpośrednie i automatyczne porównania danych zgromadzonych przez każde z państw członkowskich⁶.

Ideę automatycznego przeszukiwania zasobów danych kryminalistycznych zaczęto wprowadzać w życie już w 2005 roku. Wtedy to niektóre z krajów Unii Europejskiej zdecydowały się na wprowadzenie znacznych ułatwień w pracy swoich policji. Zamierzano to osiągnąć poprzez zapewnienie im wzajemnego i swobodnego dostępu do baz danych genetycznych i daktyloskopijnych oraz umożliwienie automatycznej wymiany zgromadzonych zasobów bazodanowych. Obejmująca te postanowienia „Konwencja o pogłębianiu współpra-

cy transgranicznej, w szczególności w zakresie zwalczania terroryzmu, przestępczości transgranicznej i nielegalnej migracji", zwana Traktatem z Prüm, została podpisana w dniu 27 maja 2005 roku. Pomimo iż Traktat podpisało siedem krajów⁷, to w początkowym okresie wymiana odbywała się jedynie pomiędzy krajami – pomysłodawcami wspólnej idei, tj. Niemcami i Austrią.

Traktat z Prüm, jako instrument prawny służący implementacji idei transgranicznej wymiany danych kryminalistycznych pomiędzy wszystkimi krajami Unii Europejskiej, pozostając poza prawodawstwem unijnym, okazał się narzędziem mało skutecznym politycznie. Z tego powodu, biorąc pod uwagę dotychczasowe pozytywne doświadczenia płynące z wzajemnej wymiany danych genetycznych i daktyloskopijnych pomiędzy niektórymi państwami, podczas prezydencji Niemiec w Unii Europejskiej (styczeń–czerwiec 2007 roku) przystąpiono do prac nad przeniesieniem niektórych jego postanowień do obligatoryjnych uregulowań wspólnotowych. W dniu 13 czerwca 2007 roku Unia Europejska, uwzględniając inicjatywę Niemiec i opinię Parlamentu Europejskiego, ogłosiła polityczną deklarację o włączeniu rozwiązań wynikających z Traktatu z Prüm do prawa Unii Europejskiej⁸. W ślad za tym opracowano akty prawne⁹, w których określono niezbędne wymagania, zgodnie z którymi każde państwo członkowskie powinno zapewnić pozostałym możliwość zautomatyzowanego przeszukiwania lub porównywania wyodrębnionych danych, przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Po szeregu dalszych uzgodnień ostateczną decyzję w sprawie Prüm podjęto 23 czerwca 2008 roku¹⁰. Określono także terminy, w których państwa członkowskie będą zobligowane do utworzenia krajowych punktów kontaktowych, przygotowania infrastruktury technicznej i kadrowej oraz do dostosowania przepisów wewnętrznego prawa krajowego w celu umożliwienia wymiany danych kryminalistycznych pomiędzy krajami Unii Europejskiej¹¹. Ustalono też, że przesyłanie danych odbywać się będzie w standardzie odpowiednio zdefiniowanym dla każdej kategorii danych¹².

Będąca przedmiotem tego artykułu idea akredytacji laboratoriów kryminalistycznych, ma ścisły i bezpośredni związek z tak zakreśloną polityką Unii Europejskiej realizowaną w trzecim filarze.

„Inicjatywa szwedzka”

Jest oczywiste, że pojawiające się w wyniku działań wykrywczych dane, które są następnie przesyłane do badania w laboratoriach kryminalistycznych, stanowią zbiór niejednorodny. Dane wejściowe to każdy rodzaj materiału dowodowego, który ma związek z prowadzonym postępowaniem i został przesłany do laboratorium

zgodnie z zakresem badań w nim wykonywanych. Działania identyfikacyjne odbywające się w laboratoriach kryminalistycznych sprowadzają te dane wejściowe do pewnej ściśle określonej końcowej formy – standardu, na podstawie którego dokonuje się opiniowania. Dane wyjściowe mają więc porównywalną formę i stanowią pewien określony, zamknięty zbiór. Dzięki temu możliwe jest porównanie wyników badań śladów kryminalistycznych pochodzących z kilku miejsc zdarzeń, zgromadzonych na potrzeby kilku postępowań, wreszcie – biorąc pod uwagę tak akcentowany w ostatnim czasie migrujący charakter przestępczości – będących w zainteresowaniu policji więcej niż jednego kraju. Posługiwanie się jednolitymi standardami badawczymi przez laboratoria kryminalistyczne z różnych państw ma tę zaletę, że pozwala na swobodne porównywanie wyników uzyskiwanych w tych krajach badań¹³. Podsumowując te rozważania, należy stwierdzić, iż aby dane gromadzone przez policję w jednym kraju mogły spełnić swoje zadanie dla dobra procesu wykrywczego i dowodowego w innym kraju, standardy ich zapisu powinny być zunifikowane, a gromadzenie i przetwarzanie tych danych powinno odbywać się w sposób porównywalny, ale przede wszystkim powinny one być uzyskiwane w oparciu o zharmonizowane procedury badawcze, co do których można mieć zaufanie i pewność, iż są one prowadzone w oparciu o jednolite i międzynarodowo rozpoznawalne normy jakościowe. Takie rozumienie unifikacji badawczej stanowi bezpośrednią przesłankę do obowiązkowej akredytacji laboratoriów kryminalistycznych, przynajmniej tych, które uczestniczą w międzynarodowej wymianie danych w oparciu o tzw. decyzję o Prüm. Skoro międzynarodowa wymiana danych kryminalistycznych, takich jak profile genetyczne czy odfitki linii papilarnych, jest możliwa dzięki stosowaniu ściśle wystandaryzowanych zapisów wyników badań, to naturalną tego konsekwencją powinno być stosowanie jednolitych standardów jakości badań laboratoryjnych wykonywanych w celu uzyskania tych wyników.

Idea ta, w ostatnim czasie nazwana „inicjatywą szwedzką”¹⁴, nie jest jednak pomysłem zupełnie nowym. Jednolite standardy jakości jako narzędzie służące zwiększeniu wzajemnego zaufania do wyników badań uzyskiwanych przez europejskie laboratoria kryminalistyczne zaczęto promować w ramach Europejskiej Sieci Instytutów Nauk Sądowych (*European Network of Forensic Science Institutes – ENFSI*)¹⁵. Obowiązującą w tej organizacji zasadą jest legitymowanie się przez stowarzyszone laboratoria certyfikatami akredytacyjnymi, bądź przynajmniej udokumentowanymi wysiłkami podejmowanymi w kierunku uzyskania akredytacji. Kwestią zasadniczą pozostaje jednak brak wymogów prawnych do obowiązkowego stosowania standardów

jakościowych zarówno w poszczególnych krajach, jak i na całym obszarze Unii Europejskiej. Podejście prokościowe pojmowane jest więc bardziej w kwestii honorowego zobowiązania wobec pozostałych laboratoriów zrzeszonych w ENFSI niż jakiegokolwiek obowiązku wynikającego z przepisów prawa. W stosunkowo niedługim czasie doprowadziło to do akredytacji wielu, choć nie wszystkich, laboratoriów członkowskich ENFSI¹⁶.

Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że od samego początku bardzo mocnego wsparcia tej idei udzielało kierownictwo szwedzkiego Krajowego Laboratorium Kryminalistycznego (*Statens Kriminaltekniska Laboratorium* – SKL), jednego z pierwszych akredytowanych w Europie laboratoriów kryminalistycznych. Szczególne podkreślenia wymaga jednak fakt, że w propagowanie ogłoszonej podczas prezydencji szwedzkiej inicjatywy obowiązkowej akredytacji laboratoriów kryminalistycznych¹⁷, zaangażowani są także, a może nawet przede wszystkim, przedstawiciele ministerstwa sprawiedliwości oraz komendy głównej szwedzkiej policji. Niewątpliwie świadczy to o dużej świadomości dotyczącej zagadnienia, jak również świadomości własnych interesów wśród tej grupy odbiorców usług laboratoryjnych (tabela 1).

Rzeczywistość

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Idea akredytacji laboratoriów kryminalistycznych po raz pierwszy pojawiła się w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Było to jeszcze w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Pomimo iż do obecnej chwili akredytacja laboratoriów kryminalistycznych zgodnie z amerykańskim prawem federalnym pozostaje poza obszarem regulowanym, co oznacza, że nie jest ona obowiązkowa¹⁸, to jednak świadomość potrzeby stosowania ujednoliconych standardów na tym wrażliwym polu jest bardzo duża. Prawdopodobnej przyczyny tego stanu rzeczy można upatrywać w uwarunkowaniach geopolitycznych Stanów Zjednoczonych. Funkcjonuje tam ponad 400 finansowanych publicznie laboratoriów kryminalistycznych działających na obszarze 50 stanów, które mogą znacznie się od siebie różnić, wzięwszy pod uwagę prawo stanowe, podziały administracyjne, instytucjonalny ład kompetencyjny, a nawet różnice kulturowe. Dochodzi do tego silnie akcentowana zasada swobody podejmowania działalności gospodarczej, dająca szerokie możliwości funkcjonowania prywatnych laboratoriów

Tabela 1

Kontekst polityczny i ramy czasowe tzw. decyzji o Prüm i tzw. inicjatywy szwedzkiej
Political context and time framework of Prüm Decision and, so-called, Swedish Initiative

Traktat z Prüm	Inicjatywa szwedzka
Niemcy – Austria, 2005 Początek wymiany danych zgodnie z konwencją z 27 maja 2005 r. o pogłębianiu współpracy transgranicznej, w szczególności w zakresie zwalczania terroryzmu, przestępczości transgranicznej i nielegalnej migracji, zwaną Traktatem z Prüm.	SKL – ENFSI, 2003 Zalecenie dla laboratoriów kryminalistycznych zrzeszonych w ENFSI do wdrażania systemów zarządzania jakością i poddawania się akredytacji zgodnie z normą ISO 17025.
Prezydencja niemiecka UE, I półrocze 2007 Projekt decyzji w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej (wprowadzenie do porządku prawnego Unii Europejskiej zapisów Traktatu z Prüm – tzw. decyzja o Prüm).	Prezydencja szwedzka UE, II półrocze 2009 Projekt decyzji w sprawie akredytacji laboratoriów kryminalistycznych (wprowadzenie do porządku prawnego Unii Europejskiej obowiązkowej akredytacji wszystkich laboratoriów kryminalistycznych uczestniczących w międzynarodowej wymianie danych kryminalistycznych zgodnie z tzw. decyzją o Prüm).
Unia Europejska, czerwiec 2007 Deklaracja „polityczna” UE.	...
Unia Europejska, czerwiec 2008 Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, w szczególności w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej.	...
6 sierpnia 2011 Ostateczny termin uruchomienia przez wszystkie państwa członkowskie UE automatycznej wymiany danych daktyloskopijnych i genetycznych.	1 stycznia 2012 (zgodnie z projektem) Ostateczny termin uzyskania akredytacji przez laboratoria kryminalistyczne wskazany w projekcie decyzji.

źródło: opracowanie własne

kryminalistycznych. Z tego powodu uznaje się, że akredytacja dokonywana w oparciu o wspólne i zuniifikowane procedury oceny jest najlepszym ze sposobów, który laboratoria kryminalistyczne mogą wykorzystywać do zaprezentowania, iż spełniają warunki zapewniające przestrzeganie i utrzymywanie standardów jakości¹⁹.

Organizacją, która w uporządkowany, świadomy i dojrzały sposób zajmuje się akredytacją laboratoriów kryminalistycznych w Stanach Zjednoczonych, jest Amerykańskie Stowarzyszenie Dyrektorów Laboratoriów Kryminalistycznych (*The American Society of Crime Laboratory Directors* – ASCLD). Już w chwili powołania Stowarzyszenia, w 1973 roku, pośród jego celów znalazło się (i pozostaje nim nadal) zalecenie dla członków organizacji wyrażone następującym sloganem: „spełnij i utrzymaj najwyższe standardy usług w kierowanym przez siebie laboratorium kryminalistycznym”. Jednym z pierwszych powołanych do życia komitetów ASCLD był Komitet ds. Standardów i Oceny Laboratoriów, który podjął działalność jeszcze w latach siedemdziesiątych. Jego zamierzeniem było rozpoczęcie programu oceny jakości pracy w zrzeszonych laboratoriach kryminalistycznych. W czerwcu 1981 roku komitet został przemianowany na Komitet Akredytacji Laboratoriów, ponieważ akredytację uznano za warunek członkostwa w ASCLD. Pierwszej ocenie auditorów Komitetu poddała się w lutym 1982 roku grupa policyjnych laboratoriów kryminalistycznych stanu Illinois i w maju tego roku pierwsze laboratoria zostały akredytowane. We wrześniu dołączyły jeszcze trzy laboratoria ze stanu Arizona, zatem w ciągu pierwszego roku funkcjonowania systemu zdołano akredytować łącznie jedenaście laboratoriów²⁰.

W ten sposób powstał pierwszy na świecie program akredytacji dedykowany dla laboratoriów kryminalistycznych. W pierwszych pięciu latach jego funkcjonowania akredytowano 54 laboratoria w Stanach Zjednoczonych, zaś w 1990 roku akredytowano pierwsze laboratorium zagraniczne – laboratorium sądowe Stanu Południowej Australii w Adelajdzie. W 1993 roku Komitet stał się niezależną, pracującą na własny rachunek i rozpoznawalną w całych Stanach Zjednoczonych organizacją funkcjonującą pod nazwą Amerykańskie Stowarzyszenie Dyrektorów Laboratoriów Kryminalistycznych/Rada Akredytacji Laboratoriów (*American Society of Crime Laboratory Directors/Laboratory Accreditation Board* – ASCLD/LAB®). W październiku 1994 roku podpisano oficjalne porozumienie pomiędzy ASCLD/LAB® a odpowiednimi władzami Australii o wykonywaniu usług akredytacyjnych dla laboratoriów kryminalistycznych tego kraju, następnie porozumienia takie zawarto także z Kanadą, Nową Zelandią, Singapurem i Hongkongiem.

Jak już wspomniano, uczestnictwo zarówno publicznych, jak i prywatnych laboratoriów kryminalistycznych w programie akredytacji ASCLD/LAB® jest dobrowolne. Daje ono możliwość zaprezentowania, że laboratorium jest godne zaufania, ponieważ w każdym z nierzadkich obszarów jego działania spełniane są standardy jakości. Wydaje się, że w sytuacji wolnego rynku narzędzie to powinno być wykorzystywane przede wszystkim przez laboratoria prywatne, w trosce o odpowiedni marketing oferowanych usług. Jeśli jednak wziąć pod uwagę stosunki procentowe w grupie wartości liczbowych, to laboratoria państwowe mają zdecydowaną przewagę. Z raportu statystycznego²¹ dotyczącego funkcjonowania finansowanych publicznie laboratoriów kryminalistycznych w Stanach Zjednoczonych wynika, że stanowią one ponad 90% całkowitej liczby akredytowanych laboratoriów²².

Obserwując dotychczasowe efekty programu, ASCLD przedstawiło ambitny cel, którym jest doprowadzenie do sytuacji, w której na każdy stan będzie przypadało przynajmniej jedno akredytowane laboratorium. Inicjatywa ta ma dać organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości możliwość skorzystania z dowodów naukowych zbadanych na tym samym poziomie jakościowym, niezależnie od miejsca toczącego się postępowania. ASCLD zamierza osiągnąć ten cel do 2010 roku.

Oprócz ASCLD²³ w Stanach Zjednoczonych istnieje też zinstytucjonalizowany nadzór państwa nad obszarem dowodów naukowych. Z tego punktu widzenia działalność laboratoriów kryminalistycznych podlega nadzorowi Narodowego Instytutu Sprawiedliwości (*National Institute of Justice* – NIJ). Jeśli natomiast chodzi o nadzór państwa nad laboratoryjnymi standardami technicznymi, to problematyka ta znajduje się w obszarze nadzorowanym przez Narodowy Instytut Standaryzacji w Technologii (*National Institute of Standards and Technology* – NIST)²⁴. Możliwość sprawnego nadzorowania standardów pracy w naukach sądowych przez tę instytucję została zbadana w ramach inicjatywy podjętej przez amerykańską Narodową Akademię Nauk (*National Academy of Science* – NAS). W lutym 2009 roku opublikowano raport²⁵ z prac specjalnie powołanego w celu zidentyfikowania potrzeb w sektorze nauk sądowych komitetu²⁶. Zadaniem zespołu badaczy było określenie najważniejszych wyzwań zarówno naukowych, jak i technologicznych, które muszą zostać podjęte w celu pełnego wykorzystania potencjału drzemącego w szeroko rozumianych naukach sądowych w Stanach Zjednoczonych. W raporcie zidentyfikowano potrzeby, które pogrupowano w cztery obszary, tj. zasoby, badania, standaryzacja oraz szkolenia. Oprócz wielu istotnych spostrzeżeń zawartych w raporcie, które z pewnością wywrą duży wpływ na przyszłość kry-

minalistyki zarówno amerykańskiej, jak i europejskiej²⁷, w odniesieniu do standaryzacji autorzy zwracają uwagę na poważne zagrożenia. Ich zdaniem wynika one z braku przepisów nakazujących obowiązkową certyfikację oraz akredytację laboratoriów, co skutkuje różnorodnością w sposobach wykonywania badań, interpretacji wyników, prezentowania opinii, a przede wszystkim pełną dowolnością w pojmowaniu standardów jakości. Raport zawiera też szereg rekomendacji i postulatów, z których najważniejszy dotyczy powołania zupełnie nowej instytucji – Narodowego Instytutu Nauk Sądowych (*National Forensic Science Institute* – NFSI). Miałby on stanowić profesjonalny i niezależny podmiot, który w sposób adekwatny do potrzeb sektora nauk sądowych mógłby nadzorować działalność laboratoriów kryminalistycznych. Instytut mógłby też, zgodnie ze swymi kompetencjami, podejmować badania naukowe, prowadzić szkolenia i zatwierdzać programy szkoleniowe innych jednostek szkoleniowych, a przede wszystkim ustanawiać standardy jakości pracy i wymagać ich przestrzegania, zarówno w laboratoriach, jak i wśród biegłych praktykujących indywidualnie. Potrzeba powołania takiej instytucji, zdaniem twórców raportu, wynika z faktu, że Narodowy Instytut Standardów w Technologii nie posiada należytych kompetencji do tworzenia standardów w naukach sądowych, co wynika z niezrozumienia potrzeb procesu karnego i systemu organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości²⁸. W przeciwieństwie do tego stoi Narodowy Instytut Sprawiedliwości, który również nie jest właściwy do pełnienia skutecznego nadzoru nad standardami w naukach sądowych. Jest to szczególnie wyraźne w kwestiach dotyczących technicznych aspektów pracy laboratoryjnej. Postępujący rozwój technologiczny w oczywisty sposób uniemożliwia sprawowanie skutecznego nadzoru nad tymi kwestiami przez nieprofesjonalistów.

Europa

Najważniejszą w Europie organizacją promującą projakościowe podejście w obszarze badań kryminalistycznych jest ENFSI – organizacja zrzeszająca wiodące europejskie laboratoria kryminalistyczne. Powołanie tej organizacji było podyktowane potrzebą stworzenia pierwszej w Europie platformy bezpośredniej wymiany wiedzy kryminalistycznej oraz doświadczeń między ekspertami. Pomimo iż pierwsze spotkanie dyrektorów laboratoriów, na którym przedstawiono wspólną ideę, odbyło się już w 1993 roku, to za oficjalną datę powstania ENFSI przyjmuje się 1995 rok, w którym członkowie-założyciele podpisali *Memorandum of Understanding* – dokument precyzujący przyświecające im cele. Od początku jednym z nich było promowanie jakości w

badaniach laboratoryjnych w Europie. Zgodnie z obowiązującą obecnie konstytucją ENFSI najważniejszym zadaniem tej organizacji jest zapewnienie optymalnych warunków rozwoju badań kryminalistycznych oraz efektywne popularyzowanie nauk sądowych w całej Europie. Ma to być realizowane poprzez kreowanie i rozpowszechnianie najnowszych osiągnięć technologicznych, wdrażanie jednolitych procedur badawczych, opracowywanie podręczników najlepszej praktyki oraz propagowanie wśród wszystkich laboratoriów członkowskich zasad dobrej praktyki laboratoryjnej i międzynarodowych standardów gwarantujących zapewnienie jakości badań i kompetencji osób je wykonujących²⁹. Europejska Sieć Laboratoriów Nauk Sądowych utrzymuje kontakty zawodowe z wieloma organizacjami, także pozaeuropejskimi. Należą do nich m.in.:

- *American Society of Crime Laboratory Directors* (ASCLD),
- *American Academy of Forensic Science* (AAFS),
- *Senior Managers Australian and New Zealand Forensic Laboratories* (SMANZFL),
- *Academia Iberoamericana de Criminalística y Estudios Forenses* (AICEF),
- Interpol.

Od samego początku swego istnienia ENFSI rozwijała się stosunkowo szybko, zaś liczba członków powiększała się regularnie – obecnie w ENFSI zrzeszonych jest 59 laboratoriów z 34 krajów³⁰. Zgodnie z konstytucją ENFSI członkami Sieci mogą być tylko te spośród europejskich laboratoriów kryminalistycznych, które spełnią szereg kryteriów³¹. Najważniejsze z nich to:

- Posiadanie certyfikatu akredytacji poświadczającego kompetencje techniczne laboratorium według normy ISO 17025 lub możliwość udokumentowania postępów w kierunku jego uzyskania³²,
- Dysponowanie szeroką ofertą usług eksperckich – ponad 50% obszarów badań reprezentowanych w grupach roboczych ENFSI (tabela 2).

Grupy robocze stanowią bazę, która jest naukowym i organizacyjnym zapleczem dla Europejskiej Sieci Laboratoriów Nauk Sądowych. Od początku jednym z filarów ENFSI jest też stały Komitet ds. Jakości i Kompetencji (*Quality and Competence Committee* – QCC)³³. Główne cele Komitetu to: rozwój polityki jakości oraz kompetencji realizowany poprzez doradztwo dla grup roboczych ENFSI i laboratoriów członkowskich oraz pomoc laboratoriom zrzeszonym w ENFSI w spełnianiu i utrzymaniu międzynarodowych norm jakości³⁴. QCC jest obecnie najprężniej działającym komitetem ENFSI, który przejawia największą aktywność, podejmuje najwięcej inicjatyw, otrzymuje też największe wsparcie w ramach organizacji. Komitet znany jest przede wszystkim z corocznych raportów o stanie akre-

Grupy robocze ENFSI
ENFSI Expert Working Groups

Tabela 2

Grupy Robocze ENFSI	
1	Badania pisma ręcznego
2	Badania techniczne dokumentów
3	Badania informatyczne
4	Badania mowy
5	Obrazowanie cyfrowe
6	Badania broni palnej i GSR
7	Badania śladów narzędzi
8	Badania wypadków komunikacyjnych
9	Badania szkielek i lakierów
10	Badania włókien
11	Badania pożarów i wybuchów
12	Badania materiałów wybuchowych
13	Badania narkotyków
14	Badania DNA
15	Badania odcisków palców
16	Badania miejsca zdarzenia

źródło: opracowanie własne na podstawie ENFSI Brochure 2008, ENFSI Secretariat, The Hague 2008

dytacji i postępach w tej dziedzinie wśród laboratoriów członkowskich ENFSI (tabela 3).

ENFSI promuje akredytację laboratoriów członkowskich w krajowych jednostkach akredytujących w oparciu o istniejące od lat i ugruntowane już międzynarodowe

we normy jakości zgodne z ISO. Pomimo to QCC samodzielnie podejmuje wiele inicjatyw, przygotowuje też niemałą liczbę opracowań, dokumentów, zaleceń, podręczników dobrych praktyk, instrukcji i wytycznych ułatwiających osiągnięcie i utrzymanie standardów jakościowych wewnątrz organizacji. Oprócz działań o wymiarze sektorowym, realizowanych we współpracy z grupami roboczymi ENFSI, takich jak testy międzylaboratoryjne oraz testy kompetencji³⁵, QCC podejmuje też projekty o charakterze ogólnym. Do najciekawszych z nich należą realizowane w ostatnim czasie: Projekt Latających Mentorów (*Flying Mentors Project* – FMP) oraz Projekt Zapewnienia Kompetencji (*Competence Assurance Project* – CAP). FMP to projekt bilateralnych wymian ekspertów pomiędzy laboratoriami członkowskimi, z których jedno posiada akredytację, drugie zaś stara się o jej uzyskanie. Z kolei wynikiem projektu CAP było opracowanie standardów kompetencji dla osób wykonujących badania kryminalistyczne³⁶. Innym działaniem QCC w kierunku ujednolicenia standardów pracy wśród członków organizacji było opracowanie wspólnych zasad walidacji i implementacji nowych metod³⁷, zasad nadzoru nad obiegiem materiału dowodowego w laboratorium³⁸ oraz zasad zarządzania materiałem referencyjnym, zbierania próbek i prowadzenia baz danych³⁹.

Zgodnie z przyjętą przez ENFSI polityką akredytacji QCC skupia się nie tylko na jakości w badaniach laboratoryjnych, ale także konsekwentnie promuje normy ISO 17020 dotyczące pracy na miejscu zdarzenia⁴⁰. W tej kwestii QCC bardzo blisko współpracuje z Europejską współpracą dla Akredytacji (*European cooperation for Accreditation* – EA)⁴¹.

EA została utworzona w listopadzie 1997 roku przez połączenie dwóch europejskich organizacji akredytacyjnych: Europejskiej Akredytacji Certyfikacji (*European Accreditation of Certification* – EAC) oraz Europejskiej Współpracy w Akredytacji Laboratoriów (*Europe-*

Raport o stanie akredytacji laboratoriów zrzeszonych w ENFSI
Report on accreditation status of ENFSI Member Institutes

Tabela 3

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ISO 17025	9	13	16*	20	25	31
ISO 17020	–	–	–	–	1	2
ISO 9000	3*	4	5	6	8	10
Inne	1	3	3	5	4	2

*) w tym CLK KGP

źródło: opracowanie własne na podstawie ENFSI/QCC Annual Report

an cooperation for Accreditation of Laboratories – EAL). Obecnie pełnoprawnymi członkami EA są krajowe instytucje akredytujące z państw członkowskich Unii Europejskiej⁴², a rolą tego stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju współpracy i opracowanie procedur zmierzających do zapewnienia zgodności pomiędzy ocenami dokonywanymi przez różne instytucje i laboratoria w Europie. Celem organizacji jest także promowanie porozumień o wzajemnym uznawaniu oraz rozwój podstaw technicznych do realizacji podstawowej koncepcji EA – „raz badane lub certyfikowane – akceptowane wszędzie” (*tested or certified once – accepted everywhere*)⁴³.

Nakreślone powyżej zadania ENFSI i ich sprawna realizacja spowodowały, że to właśnie ta organizacja, rozwijając przez lata swój prestiż, stała się dla europejskich środowisk skupionych wokół nauk sądowych odpowiednikiem takich instytucji jak Europol bądź Eurojust. Pomimo iż ENFSI pełni dzisiaj rolę doradczą i konsultacyjną w stosunku do wielu gremiów i instytucji unijnych⁴⁴, zaś decyzje i strategie przez nią opracowywane mają duży wpływ na kształt i kierunki europejskiej współpracy instytucjonalnej w zakresie nauki i praktyki kryminalistycznej, pozostaje ona międzynarodową organizacją pozarządową⁴⁵. Standaryzacja badań kryminalistycznych w wymiarze europejskim jest więc w dalszym ciągu pozbawiona zinstytucjonalizowanego nadzoru, a działania takie jak „inicjatywa szwedzka” mogą jedynie w pewnym stopniu próbować wypełnić tę lukę⁴⁶. Istotną kwestię stanowi także fakt, że „inicjatywa” odwołuje się do międzynarodowych standardów jakości w badaniach, zupełnie nie poruszając równie istotnych kwestii związanych z międzynarodowymi standardami interpretacyjnymi dotyczącymi uzyskanych wyników. Odpowiedź na pytanie dlaczego jest oczywista – takie standardy po prostu nie istnieją. Innymi słowy, wyniki uzyskane w badaniach przeprowadzonych jakościowo w jak najzupełniej poprawny sposób i przez kompetentny personel mogą być w różnych krajach przez różne laboratoria interpretowane w różny sposób. Nie istnieje bowiem instytucja, która takie standardy interpretacyjne opracowuje, wdraża i pilnuje ich przestrzegania. Warto więc w tym miejscu zadać sobie pytanie, które wynika z cytowanego raportu NAS – czy nie czas na postulat powołania niezależnego Europejskiego Instytutu Nauk Sądowych, zajmującego miejsce obok takich instytucji unijnych jak Eurojust czy Europol? Czy nie ma jeszcze takiej potrzeby⁴⁷?

Polska

Akredytacja laboratoriów kryminalistycznych w Polsce, podobnie jak w pozostałych krajach Unii Europejskiej, pozostaje poza obszarem regulowanym. Choć

jak dotychczas jest ona w pełni dobrowolna, pierwsze zorientowane na zarządzanie jakością laboratoria nauk sądowych pojawiły się w Polsce już kilka lat temu⁴⁸. W środowisku skupionym wokół szeroko rozumianych nauk sądowych powstało też kilka innych przedsięwzięć, w początkowym okresie dość nieporadnych, świadczących jednak o wzrastającej świadomości w tym zakresie⁴⁹. Do interesujących niewątpliwie trzeba zaliczyć inicjatywę podjętą w 2006 roku przez Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii (PTMSiK), której celem jest m.in. standaryzacja metod i procesów badawczych stosowanych w laboratoriach, standaryzacja nazewnictwa, ocena prawidłowości otrzymywanych wyników oraz eliminacja błędów⁵⁰.

Instytucjonalnie sferą zarządzania jakością zgodnie z normą ISO 9001 zajmuje się Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC), natomiast proces akredytacji w laboratoriach, w tym w laboratoriach nauk sądowych, dokonywany jest przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA). W odniesieniu do laboratoriów kryminalistycznych Policji pewną rolę odgrywa Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji, co wynika z przypisanego tej instytucji merytorycznego nadzoru.

Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji od wielu lat z konsekwencją promuje standaryzację w badaniach kryminalistycznych zgodnie z międzynarodowymi normami jakości. Jest ono pierwszym w Polsce laboratorium nauk sądowych, w pełni zorientowanym na zarządzanie jakością. CLK KGP działa na podstawie sformułowanej przez komendanta głównego Policji i dyrektora Laboratorium Polityki Jakości. Dążąc do zapewnienia jak najwyższego poziomu wykonywanych prac badawczych, CLK KGP stale rozwija system zarządzania jakością w badaniach kryminalistycznych, a realizację tych zadań koordynuje wyodrębniony Zespół do spraw Jakości.

Do zadań zespołu należy:

- 1) nadzorowanie, utrzymanie i rozwój funkcjonującego w CLK KGP systemu zarządzania jakością;
- 2) koordynowanie działań nad określaniem standardów pracy dotyczących poszczególnych dyscyplin badawczych;
- 3) organizowanie i nadzór nad prowadzeniem wewnętrznych ocen jakości pracy;
- 4) współpraca z zewnętrznymi jednostkami certyfikującymi, akredytującymi i konsultacyjnymi;
- 5) organizowanie doskonalenia zawodowego związanego z utrzymaniem systemu zarządzania jakością.

15 maja 2005 roku CLK KGP otrzymało Certyfikat Akredytacji nr AB 596 przyznany przez PCA na zgodność z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC

17025:2005. Certyfikat akredytacyjny obejmuje następujące metody badawcze:

- badania rękopisów
- badania autentyczności dokumentów
- badania metaloznawcze
- badanie oznaczeń identyfikacyjnych
- badania śladów mechanoskopijnych
- badania przedmiotów o charakterze amunicji do broni palnej
- badanie urządzeń o charakterze broni palnej
- rekonstrukcja i ustalenie przyczyn wypadku drogowego (kolizji drogowej)
- badania elementów i zespołów pojazdów
- analiza ilościowa siarczanu amfetaminy metodą chromatografii gazowej
- kryminalistyczne badania DNA w multipleksowych systemach STR
- badanie traseologiczne
- identyfikacja daktyloskopijna.

Od bieżącego roku akredytacją objęto również badania zawartości alkoholu we krwi.

Utrzymując i promując wysokie standardy jakości, Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji systematycznie uczestniczy w zewnętrznych testach międzylaboratoryjnych i w różnego rodzaju badaniach biegłości organizowanych przez podmioty zewnętrzne (np. testy ENFSI, GEDNAP⁵¹, CTS⁵²). Jak dotąd wszystkie uzyskane przez Laboratorium wyniki potwierdzają kompetencje personelu i wysoką jakość wykonywanych badań. Dostrzegając korzyści płynące z uczestnictwa w takich programach, CLK KGP organizuje dla wojewódzkich laboratoriów kryminalistycznych cykliczne badania biegłości⁵³.

Akredytacja CLK KGP była poprzedzona uzyskaniem certyfikatu zarządzania jakością. Na początku 2003 roku Laboratorium zgłosiło do PCBC system zarządzania jakością funkcjonujący w Laboratorium zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2001. Po przeprowadzeniu procesu certyfikacji PCBC w dniu 18 lipca 2003 roku przyznało Laboratorium Certyfikat Systemu Jakości nr 997/1/2003. System zarządzania jest corocznie poddawany auditowi ze strony PCBC, jest też przedmiotem ocen niezależnych gremiów⁵⁴. Jednym z ocenianych obszarów z zakresu działania CLK KGP w ramach systemu zarządzania jakością jest sprawowanie nadzoru merytorycznego nad działalnością laboratoriów kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji. Z tego właśnie powodu, jak również wzięwszy pod uwagę rysujące się trendy w europejskich naukach sądowych, CLK KGP przystępując w 2004 roku do przygotowań związanych z akredytacją skierowało jednocześnie szereg przedsięwzięć doskonalenia zawodowego do laboratoriów szczebla wojewódzkiego. Jeszcze w tym samym roku opracowano

„Harmonogram przygotowań wojewódzkich laboratoriów kryminalistycznych do wprowadzenia systemu zarządzania jakością”. Rozpoczęto też pierwsze działania:

- Szkolenie dla najwyższego kierownictwa w zakresie systemów zarządzania jakością ze szczególnym uwzględnieniem normy serii PN-EN ISO 9001:2001 oraz PN-EN ISO/IEC 17025:2001
- Warsztaty z zakresu opracowania i sporządzania dokumentacji wymaganej normą PN-EN ISO/IEC 17025:2001
- Szkolenie przeznaczone dla średniej kadry zarządzającej w zakresie podstaw systemów zarządzania jakością ze szczególnym uwzględnieniem normy serii PN-EN ISO 9001:2001 oraz PN-EN ISO/IEC 17025:2001
- Cztery szkolenia z zakresu tworzenia dokumentacji systemowej w policyjnych laboratoriach kryminalistycznych (Księga Jakości, Procedury Systemowe)
- Szkolenie auditorów wewnętrznych z zakresu normy PN-EN ISO/IEC 17025:2001.

Zorganizowano spotkania zespołów branżowych z zakresu:

- biologii
- traseologii
- daktyloskopii
- mechanoskopii
- badań broni i balistyki
- wypadków drogowych
- badań dokumentów
- fonoskopii.

Celem spotkań było stworzenie zunifikowanych procedur badawczych do stosowania w systemie policyjnych laboratoriów kryminalistycznych.

W 2005 roku zintensyfikowano dyskusje w zespołach branżowych. Zgodnie z harmonogramem odbyły się:

- 2 spotkania zespołu branżowego dokumentów i fonoskopii
- 3 spotkania zespołu branżowego mechanoskopii
- 4 spotkania zespołu branżowego wypadków drogowych
- 4 spotkania zespołu branżowego broni i balistyki
- 4 spotkania zespołu branżowego chemii
- 3 spotkania zespołu branżowego daktyloskopii
- 3 spotkania zespołu branżowego traseologii

W CLK KGP opracowano standardy wyposażenia pracowni wykonujących badania kryminalistyczne zgodnie z przyjętymi metodykami. Zostały one rozesłane z zaleceniem do stosowania we wszystkich policyjnych laboratoriach kryminalistycznych w kraju. Odbyło się także spotkanie zespołów dokumentujących systemy zarządzania jakością. W wyniku tego w niektórych

laboratoriach powstały pierwsze księgi zarządzania jakością, napisano też pierwsze procedury systemowe. Auditorzy z CLK KGP przeprowadzili łącznie 15 audytów wewnętrznych (tzw. auditów zerowych) w laboratoriach kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji w Bydgoszczy, Gdańsku, Opolu, Rzeszowie, Wrocławiu, Szczecinie, Poznaniu, Lublinie, Białymstoku, Olsztynie, Krakowie, Katowicach, Gorzowie Wlkp., Łodzi i Kielcach. Z każdego auditu sporządzono raport służący jednostce do zaprojektowania i przeprowadzenia działań korygujących i zapobiegawczych. W ślad za tym zorganizowano także szkolenie doskonalące umiejętności auditorów wewnętrznych w wojewódzkich laboratoriach kryminalistycznych z zakresu normy PN-EN ISO/IEC 17025:2001.

W 2006 roku przeprowadzono kolejne szkolenia dla auditorów wewnętrznych:

- „Zmiany w normie PN-EN ISO/IEC 17025:2005 – nowe wymagania: interpretacja, dokumentowanie i auditowanie”
- „Przygotowanie laboratoriów do akredytacji zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005”. Dodatkowo zorganizowano 4 wspólne dla CLK KGP i wojewódzkich laboratoriów kryminalistycznych seminaria, podczas których wymieniano doświadczenia z zakresu pracy nad systemem zarządzania jakością w policyjnych laboratoriach kryminalistycznych.

W 2007 roku kontynuowano prowadzenie szkoleń i warsztatów dla auditorów wewnętrznych oraz kierowników jakości z laboratoriów kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji, na temat wdrażania i utrzymania systemu zarządzania jakością zgodnego z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 – „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. CLK KGP, w ramach przygotowań Policji do projektu współpracy bliźniaczej z Irlandią Północną, opracowało komponent „Wdrażanie systemów zarządzania jakością w policyjnych laboratoriach kryminalistycznych”, w którym beneficjentami były wojewódzkie laboratoria kryminalistyczne.

W 2008 roku rozpoczęto realizację projektu⁵⁵, w ramach którego w części poświęconej zarządzaniu jakością w laboratoriach kryminalistycznych znalazły się między innymi:

- 4 szkolenia dla auditorów wewnętrznych i ekspertów technicznych z zakresu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005
- 3 szkolenia doskonalące dla auditorów wewnętrznych w laboratoriach kryminalistycznych
- szkolenie „System zarządzania w jednostce certyfikującej osoby wg normy PN-EN ISO/IEC 17024:2004”

- szkolenie „Organizacja i realizacja programów badania biegłości wg ISO/IEC GUIDE 43:1997”
- seminarium doskonalące dla kierownictwa laboratoriów kryminalistycznych
- seminarium doskonalące dla pełnomocników ds. jakości w laboratoriach kryminalistycznych Policji
- wizyta studyjna w Laboratorium Kryminalistycznym Irlandii Północnej (*Forensic Science Northern Ireland*) w Belfaście.

Łącznie w ramach projektu zorganizowano 13 kursów i przeszkolono 264 funkcjonariuszy oraz pracowników cywilnych z policyjnych laboratoriów kryminalistycznych.

Podsumowanie

Po ogłoszeniu priorytetów prezydencji szwedzkiej⁵⁶ Polskie Centrum Akredytacji, przewidując możliwość zmian w prawie w kierunku obowiązkowej akredytacji laboratoriów kryminalistycznych, zorganizowało spotkanie przedstawicieli resortów, które zgodnie z ocenami specjalistów PCA będą w najbliższym czasie najbardziej związane powyższymi regulacjami. Na spotkaniu, które odbyło się w kwietniu 2009 roku, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji reprezentowane było przez kierownictwo CLK KGP oraz Laboratorium Kryminalistyczne Straży Granicznej. Obecni byli też przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości nadzorującego Instytut Ekspertyz Sądowych w Krakowie oraz, w kontekście nadzoru nad zakładami medycyny sądowej, przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia. Zgodnie z intencją gospodarzy, celem spotkania było rozpoznanie sytuacji i stanu przygotowania do akredytacji wśród państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących badania genetyczne i daktyloskopijne, które zgodnie z decyzją o Prüm mają podlegać międzynarodowej wymianie (tabela 4).

W podsumowaniu dyskusji stwierdzono, że spośród wszystkich podmiotów wykonujących badania kryminalistyczne w Polsce jak dotąd akredytowane są jedynie dwa: Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji oraz Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Stołecznej Policji. Kierownictwo pozostałych laboratoriów sektora nauk sądowych z różnych względów nie zdobyło się na poddanie swoich jednostek niezależnej ocenie strony trzeciej. Odnosząc się jedynie do sytuacji w laboratoriach kryminalistycznych Policji, musi to prowadzić do smutnych wniosków, zwłaszcza kiedy weźmie się pod uwagę liczbę szkoleń adresowanych przez CLK KGP do laboratoriów kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji. Należy też w tym miejscu przypomnieć zalecenia sformułowane w Strategii Rozwoju

Tabela 4

Stan przygotowań w laboratoriach kryminalistycznych polskiej Policji
do akredytacji zgodnie z założeniami „inicjatywy szwedzkiej”

*Status of preparation of Polish Police laboratories to accreditation in compliance with the provisions
of Swedish Initiative*

Jednostka	Specjalności	Procedury akredytowane w PCA	Procedury zatwierdzone w CLK KGP	Daktyloskopia	Biologia
CLK KGP	26	16	Nie dotyczy	Tak (PCA)	Tak (PCA)
KSP Warszawa	17	8	5	Tak (PCA)	Tak (PCA)
Białystok	16	–	8	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Bydgoszcz	17	–	9	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Gdańsk	18	–	9	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Gorzów	15	–	7	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Katowice	20	–	11	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Kielce	12	–	9	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Kraków	17	–	11	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Lublin	19	–	9	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Łódź	20	–	11	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Olsztyn	18	–	11	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Opole	12	–	8	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Poznań	18	–	10	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Radom	9	–	8	Tak (CLK)	Nie dotyczy
Rzeszów	15	–	8	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Szczecin	17	–	6	Tak (CLK)	Tak (CLK)
Wrocław	17	–	11	Tak (CLK)	Tak (CLK)

źródło: opracowanie własne

PRZYPISY

Policji na lata 2005–2010, zgodnie z którymi wszystkie policyjne laboratoria kryminalistyczne miały uzyskać certyfikaty akredytacji do końca 2007 roku⁵⁷. Pociągającym jest jednak fakt, iż te laboratoria policyjne, które certyfikatów nie uzyskały, wykonują swoje badania zgodnie z normami zatwierdzonymi przez CLK KGP, które już od 2005 roku posiada certyfikat akredytacji potwierdzający kompetencje zarówno w zakresie identyfikacji daktyloskopijnej, jak i kryminalistycznych badań DNA w multipleksowych systemach STR. Jest to wynikiem konsekwentnie promowanej przez to Laboratorium polityki jakości oraz realizacji działań zmierzających do standaryzacji w badaniach kryminalistycznych, która w najbliższym czasie będzie najważniejszym kierunkiem rozwoju badań kryminalistycznych w Europie.

¹ Do najważniejszych pozycji, które omawiają te zagadnienia i ukazały się w ostatnich latach należą m.in.: **M. Pękała, E. Marciniak**: Pojęcie jakości we współczesnej technice kryminalistycznej, „Problemy Kryminalistyki” 2008, nr 260; **E. Malkoc, W. Neuteboom**: The current status of forensic science laboratory accreditation in Europe, „Forensic Science International” 2007, 167 (2–3); **S. Doak, D. Assimakopoulos**: How do forensic scientists learn to become competent in casework reporting in practice: A theoretical and empirical approach, „Forensic Science International” 2007, 167 (2–3); **E. Lambert, N. Hogan, T. Nerbonne, S. Barton, P. Watson, J. Buss, J. Lambert**: Differences in forensic science views and needs of law enforcement: a survey of Michigan Law Enforcement Agencies, „Police Practice and Research” 2007, 8 (5); **C.N. Maguire, C.A. Hope**: The Forensic Science Service post monopoly – The need to understand customer expectations, International Conference

- on Services Systems and Services Management, Proceedings of ICSSSM'05 (1) 2005; **P.C. Giannelli**: Crime labs need improvement – the quality of the labs is criminal. Government must invest in personnel and facilities, *Issues in Science and Technology* 2003, 20 (1).
- ² Inicjatywy legislacyjne oraz decyzje dotyczące rozwoju polityk Unii Europejskiej wypracowywane są na spotkaniach grup roboczych Rady Unii Europejskiej.
 - ³ Akredytacja laboratoriów kryminalistycznych z państw członkowskich ma być dokonywana przez odpowiednie dla nich krajowe jednostki akredytujące.
 - ⁴ PN-EN ISO/IEC 17025 – Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących.
 - ⁵ Narzędziem służącym do tego celu jest chociażby działająca od 2003 roku zlokalizowana w Lyonie i zarządzana przez Generalny Sekretariat Interpolu tzw. baza danych DNA Interpolu. Obecnie w bazie znajduje się blisko 80 tysięcy profili DNA pochodzących z 46 spośród 186 państw członkowskich tej organizacji. Dostarczanie danych do bazy odbywa się w pełni dobrowolnie, co oznacza, że każdy kraj udostępnia tylko te dane, które w jego ocenie i z punktu widzenia jego interesów mogą być przydatne w międzynarodowych działaniach wykrywczych. Szerzej na ten temat: **P. Rybicki**: Wykrywcze bazy danych w ujęciu międzynarodowym – baza danych DNA Interpolu, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie*, **E. Ura, K. Rajchel, M. Pomykała, S. Pieprzny** [red.], Rzeszów 2008.
 - ⁶ Szerzej na ten temat: **P. Rybicki**: Nowe narzędzia do ścigania przestępczości transgranicznej – idea Prüm, [w:] *Ius est ars boni et equi*, **P. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka** [red.], Szcztyno 2008.
 - ⁷ Sygnatariuszami Traktatu z Prüm w 2005 roku były następujące państwa: Austria, Belgia, Francja, Holandia, Hiszpania, Niemcy i Luksemburg.
 - ⁸ Ta „polityczna” deklaracja odbyła się poprzez podjęcie przez Radę Ministrów Spraw Wewnętrznych UE decyzji o wzmocnieniu współpracy transgranicznej, w szczególności w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej.
 - ⁹ Decyzja nr 11896/07 w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej; Decyzja nr 16329/07 dotycząca implementacji decyzji w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej oraz Załącznik do Decyzji nr 16329/07 precyzujący parametry techniczne wymiany informacji na temat danych daktyloskopijnych, DNA i pojazdów.
 - ¹⁰ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z 23 czerwca 2008 roku w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, w szczególności w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej, oraz Decyzja Rady 2008/616/WSiSW z 23 czerwca 2008 roku dotycząca wdrożenia Decyzji 2008/615/WSiSW w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej.
 - ¹¹ Ustalono, że ostateczny termin obowiązkowego uruchomienia nowego narzędzia w każdym z państw członkowskich upływa 6 sierpnia 2011 roku, tj. trzy lata od opublikowania decyzji w Dzienniku Urzędowym UE.
 - ¹² Dla danych daktyloskopijnych jest to standard ANSI/NIST, zaś profile genetyczne oznaczane w ramach standardowych zestawów *loci* zapisywane są w formacie .xml.
 - ¹³ **P. Rybicki**: Wykrywcze bazy danych..., op.cit.
 - ¹⁴ Faktycznie w oficjalnym projekcie decyzji UE w sprawie akredytacji laboratoriów kryminalistycznych jako jej inicjatorów wskazano dwa państwa, tj. Królestwo Szwecji i Królestwo Hiszpanii.
 - ¹⁵ **A. Filewicz**: ENFSI a perspektywy rozwoju kryminalistyki. Rola i zadania organizacji na arenie międzynarodowej, „Problemy Kryminalistyki” 2003, nr 240.
 - ¹⁶ **E. Malkoc, W. Neuteboom**: The current status of forensic science..., op.cit.
 - ¹⁷ Document 11419/1/09, REV 1, JAI 424 ENFOPOL 181, COUNCIL FRAMEWORK DECISION on accreditation of forensic laboratory activities, Council of the European Union, Brussels, 13 July 2009.
 - ¹⁸ W niektórych stanach akredytacja laboratoriów kryminalistycznych jest obowiązkowa. Dotyczy to np. stanu Nowy Jork oraz stanu Teksas, gdzie jest to wynikiem nacisków po serii artykułów prasowych w „Houston Chronicle” (pod. za: **K.M. Pyrek**: Forensic science under siege: the challenges of forensic laboratories and the medico-legal death investigation system, Amsterdam–Boston, Elsevier Academic Press, 2007). Przedstawiono w nich fatalne warunki, w jakich przez lata funkcjonowało laboratorium kryminalistyczne Departamentu Policji Houston. Autorom nietrudno było zdobyć się na sugestię, iż funkcjonowanie laboratorium kryminalistycznego w tak skrajnych warunkach musi negatywnie rzutować na wyniki badań.
 - ¹⁹ Ibidem.
 - ²⁰ **J.J. St. Clair, M.W. St. Clair, J.A. Given**: Crime Laboratory Management, Academic Press 2002.
 - ²¹ **J.L. Peterson, J.M. Hickman**: Census of Publicly Funded Forensic Crime Laboratories 2002, U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics Bulletin, 2005.
 - ²² Odpowiednio do tego, z danych ASCLD/LAB® (pod. za: **K.M. Pyrek**: Forensic science..., op.cit) wynika, iż do marca 2006 roku akredytowało ono 309 laboratoriów kryminalistycznych, z czego 23 laboratoria federalne, 176 laboratoriów stanowych, 85 laboratoriów lokalnych, 10 laboratoriów o międzynarodowym zakresie działania i tylko 15 laboratoriów prywatnych.
 - ²³ ASCLD jest najbardziej prężną, choć nie jedyną organizacją działającą na tym polu w Stanach Zjednoczonych. Funkcjonuje tam kilkanaście stowarzyszeń skupiających praktyków wykonujących badania sądowe. Niektóre z

- nich również organizują dla swoich członków programy oceny jakości. Najbardziej znane to Narodowe Stowarzyszenie Medyków Sądowych (*National Association of Medical Examiners – NAME*).
- 24 Pewną rolę odgrywa w tych kwestiach także Amerykański Narodowy Instytut Standaryzacji (*American National Standards Institute – ANSI*).
 - 25 NAS Report: Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward, National Research Council of the National Academies, The National Academies Press, Washington 2009.
 - 26 Komitet ds. Analizy Potrzeb w Sektorze Nauk Sądowych został powołany w ramach Narodowej Rady Badań (*National Research Council – NRC*). Narodowa Rada Badań jest ciałem doradczym Akademii Narodowych, czyli Narodowej Akademii Nauk, Narodowej Akademii Inżynierii oraz Instytutu Medycyny. NRC została powołana przez Kongres USA w 1863 r. w celu doradzania rządowi w kwestiach nauki i technologii.
 - 27 Dyskusję na temat Raportu NAS zainicjowano na corocznej konferencji dyrektorów laboratoriów zrzeszonych w ENFSI (Ankara, Turcja, 26–28 maja 2009 roku), zakomunikowano tam także potrzebę dalszych analiz dokumentu, zaplanowano również kolejne seminarium poświęcone wyłącznie tej inicjatywie (Wiesbaden, Niemcy, sierpień 2009 roku).
 - 28 **P.M. Marone:** Strengthening Forensic Science In The United States: A Path Forward – statement before the Subcommittee on Technology and Innovation, Committee on Science and Technology, U.S. House of Representatives, March 10, 2009.
 - 29 ENFSI Brochure 2005, ENFSI Secretariat, The Hague 2005.
 - 30 Polskę w ramach prac ENFSI od 1995 roku, aż do 2009 roku reprezentowały jedynie dwie instytucje, tj. Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji oraz Instytut Ekspertyz Sądowych Ministerstwa Sprawiedliwości. W 2009 roku status członkowski w ENFSI uzyskał także Zakład Kryminalistyki i Chemii Specjalnej Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
 - 31 ENFSI Brochure 2008, ENFSI Secretariat, The Hague 2008.
 - 32 Standards For Accreditation, ENFSI-QCC-ACR-001/2007.
 - 33 Trzeci filar stanowią tzw. działania otwarte ENFSI, których najważniejszym przejawem jest *European Academy Of Forensic Science* (EAFS), czyli Europejska Akademia Nauk Sądowych.
 - 34 The Standing Committee For Quality And Competence; Terms Of Reference, ENFSI-BRD-TOR-001/2007.
 - 35 Guidance On The Conduct Of Proficiency Tests And Collaborative Exercises Within ENFSI, ENFSI-QCC-PT-001/2005.
 - 36 Performance Based Standards For Forensic Science Practitioners, ENFSI-QCC-CAP-003/2004.
 - 37 Validation and Implementation of (New) Methods, ENFSI-QCC-VAL-001/2006.
 - 38 Guidance On Best Practice For Management Of Case Handling System In Forensic Laboratory, ENFSI-QCC-CSH-001/2005.
 - 39 Management Of Reference Materials, Reference Collections And Databases, ENFSI-QCC-RFM-001/2002.
 - 40 Standards For Accreditation, ENFSI-QCC-ACR-001/2007.
 - 41 Pomimo zbliżonych w pewnym zakresie celów EA nie jest jednak organizacją związaną zadaniami statutowymi z opracowaniem standardów w naukach sądowych, a raczej z nadzorowaniem standardów w akredytacji w ogólności.
 - 42 Pełnoprawnymi członkami EA są także reprezentanci Szwajcarii i Norwegii, EA posiada też trzech członków zrzeszonych.
 - 43 *European Commission*, Quality Landscape/the European Picture; Unit III/A/3 – Directorate General III – Industry, 2000:14.
 - 44 Np. Dyrekcji Generalnej Sprawiedliwość i Sprawy Wewnętrzne Komisji Europejskiej, PCWP, Europolu, Eurojustu itp.
 - 45 W 2009 roku Unia Europejska przyznała ENFSI tzw. Status Monopolisty (*Monopoly Status*) oraz budżet w wysokości 500 000 euro na realizację zadań zbieżnych z celami programów wspólnotowych Komisji Europejskiej w obszarze nadzorowanym przez Dyrekcję Generalną Sprawiedliwość i Sprawy Wewnętrzne.
 - 46 Zgodnie z intencją pomysłodawców „inicjatywy szwedzkiej” jest to pierwszy krok na drodze do obowiązkowego stosowania norm jakości w badaniach materiału dowodowego, poczynwszy od zabezpieczenia go na miejscu zdarzenia.
 - 47 „Unia powinna posiadać kompletny system przeprowadzania dowodu w sprawach transgranicznych. Taki system powinien obejmować rzeczywisty europejski nakaz dowodowy (...). Konieczne będzie również zbadanie (...) kwestii minimalnych zasad ułatwiających wzajemne dopuszczanie dowodów między państwami, w tym w zakresie dowodów naukowych” (Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, 10 czerwca 2009 roku).
 - 48 Pierwszym w Polsce, akredytowanym w 2005 roku laboratorium było Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji. Jeszcze w tym samym roku certyfikat taki uzyskało Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Stołecznej Policji.
 - 49 Przykładem takich działań niech będzie chociażby próba wdrożenia przez CLK KGP programu badań zadowole-

nia klientów. Badania tego typu, popularne w innych krajach, w Polsce cechowały się znikomym oddźwiękiem respondentów. Może to prowadzić do wniosku, że zlecających badania cechuje zbyt duża asymetria informacji w odniesieniu do tych zagadnień. Potwierdzają to także analizy prowadzone przez CLK KGP w tym obszarze. Podczas prac dotyczących opracowania strategicznych kierunków rozwoju policyjnej kryminalistyki w 2008 roku przeprowadzono duże badanie w próbie ponad 350 ankietowanych – zleceniodawców badań. W kwestionariuszu zawarte były między innymi pytania dotyczące jakości usług laboratoryjnych. Analizy ankiet prowadzą do wniosku, iż z trzech podstawowych parametrów usługi, tj. jakości, ceny i czasu wykonania, dla zleceniodawców najważniejszy jest ten ostatni. Akredytacja laboratorium obecnie nie jest jeszcze w ogóle brana pod uwagę jako argument przemawiający za wyborem podmiotu wykonującego badania. Podejmowanie wysiłków w tym kierunku jest więc bardziej wynikiem świadomości po stronie laboratoriów kryminalistycznych niż odbiorców ich usług. Może to powodować zaniepokojenie, bo to przecież przedstawiciele tej ostatniej grupy powinni być zainteresowani spełnianiem jak najwyższych norm jakościowych przez laboratoria, którym powierzają oni zebrany materiał dowodowy.

- ⁵⁰ W praktyce inicjatywa ta sprowadza się do prowadzenia przez PTMSiK programu atestacji wśród laboratoriów wykonujących badania spornego ojcostwa oraz laboratoriów wykonujących genetyczne badania kryminalistyczne. Atestacja dokonywana jest przez specjalnie powołaną Komisję Genetyki Sądowej. W efekcie edycji 2006/2007 opracowano listę – wykaz laboratoriów, które poddały się ocenie z pozytywnym skutkiem. Dalsze losy tej inicjatywy mogą jednak nasunąć pewne wątpliwości, bowiem wyniki programu przesłano do Departamentu Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości z adnotacją, że wykazane na listach laboratoria uzyskały atest na badania DNA dla celów sądowych, w zakresie ustalania ojcostwa oraz badania śladów biologicznych. Można domyślać się, że intencją pomysłodawców była chęć zwrócenia w ten sposób uwagi na problem pojawiających się w ostatnim okresie laboratoriów świadczących usługi sądowe, których normy jakości i poziom kompetencji są zupełnie nieznane. Jednak formułowanie tego typu uogólnionych wniosków, które mogłyby powodować wrażenie, iż dotyczą całego sektora nauk sądowych w Polsce, może a nawet powinno budzić niepokój, zwłaszcza w kontekście nieupowszechnienia przyjętych kryteriów oceny, a przede wszystkim niedostępności programu dla podmiotów spoza organizacji. Na liście znalazły się bowiem tylko pracownice genetyki Zakładów Medycyny Sądowej oraz Instytutu Ekspertyz Sądowych – członków PTMSiK. Informując Ministerstwo Sprawiedliwości o wynikach programu atestacji na okres 2006–2007, zu-

pełnie pominięto fakt, iż pozostałych funkcjonujących w Polsce laboratoriów badawczych, zarówno państwowych jak i prywatnych, w ogóle nie oceniano. W ten sposób na liście kompetentnych i wiarygodnych podmiotów badawczych nie znalazło się żadne z policyjnych laboratoriów kryminalistycznych, których pracownice genetyczne wykonywały w tym czasie badania w oparciu o standardy zatwierdzone przez CLK KGP. To zaś Laboratorium legitymowało się certyfikatem akredytacji wydanym przez niezależny podmiot powołany w tym celu na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (tekst jednolity DzU z 2004 r. Nr 204, poz. 2087 z późn. zm.) (Polskie Centrum Akredytacji), a także pozytywnymi wynikami międzynarodowych testów biegłości w badaniach genetycznych (GEDNAP).

- ⁵¹ Międzynarodowy program oceny biegłości w badaniach genetycznych, prowadzony przez Niemieckie Towarzystwo Medycyny Sądowej.
- ⁵² Testy porównań międzylaboratoryjnych w wielu dyscyplinach kryminalistycznych, opracowywane przez Collaborative Testing Systems ze Stanów Zjednoczonych.
- ⁵³ Od 2004 roku odbywają się międzylaboratoryjne badania biegłości z zakresu daktyloskopii, a od 2005 roku z zakresu traseologii. Przeprowadzono też pilotażowe badania międzylaboratoryjne z zakresu kryminalistycznej identyfikacji łusek i pocisków oraz klasycznych badań dokumentów.
- ⁵⁴ Laboratorium jest dwukrotnym laureatem (2007 – finalista i 2009 – brązowy laur) konkursu Forum Jakości Quality International, rozgrywanego pod patronatem Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Klubu Polskie Forum ISO 9000.
- ⁵⁵ Europejski Projekt Współpracy Bliźniaczej (EU Twinning Project) PL2006/IB/JH-03 „Walka z przestępczością”.
- ⁵⁶ Jeszcze w trakcie trwania prezydentury francuskiej w UE, wczesną jesienią 2008 roku, przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości Szwecji ogłosili, iż zamierzenie wprowadzenia obowiązkowej akredytacji laboratoriów kryminalistycznych będzie jednym z priorytetów w trakcie nadchodzącej prezydentury Szwecji. Odbyło się to podczas konferencji Scientific Evidence in Criminal Justice (Lyon, Francja, 15–16 października 2008 roku).
- ⁵⁷ Programy Operacyjne – planowanie i realizacja – załącznik do strategii rozwoju Policji na lata 2005–2010, Komenda Główna Policji, Warszawa 2004.

BIBLIOGRAFIA

1. Biuro Strategii Policji, Programy Operacyjne – planowanie i realizacja – załącznik do strategii rozwoju Policji na lata 2005–2010, Komenda Główna Policji, Warszawa 2004.
2. Doak S., Assimakopoulos D.: How do forensic scientists learn to become competent in casework reporting in

practice: A theoretical and empirical approach, "Forensic Science International" 2007, 167 (2–3).

3. Document 11419/1/09, REV 1, JAI 424 ENFOPOL 181, COUNCIL FRAMEWORK DECISION on accreditation of forensic laboratory activities, Council of the European Union, Brussels, 13 July 2009.

4. ENFSI Brochure 2005, ENFSI Secretariat, The Hague 2005.

5. ENFSI Brochure 2008, ENFSI Secretariat, The Hague 2008.

6. European Commission, Quality Landscape/the European Picture; Unit III/A/3 – Directorate General III – Industry, 2000:14.

7. **Filewicz A.:** ENFSI a perspektywy rozwoju kryminalistyki. Rola i zadania organizacji na arenie międzynarodowej, „Problemy Kryminalistyki” 2003, nr 240.

8. **Giannelli P.C.:** Crime labs need improvement – the quality of the labs is criminal. Government must invest in personnel and facilities, Issues in Science and Technology, 20 (1) 2003.

9. Guidance On Best Practice For Management Of Case Handling System In Forensic Laboratory, ENFSI-QCC-CSH-001/2005.

10. Guidance On The Conduct Of Proficiency Tests And Collaborative Exercises Within ENFSI, ENFSI-QCC-PT-001/2005.

11. **Lambert E., Hogan N., Nerbonne T., Barton S., Watson P., Buss J., Lambert J.:** Differences in forensic science views and needs of law enforcement: a survey of Michigan Law Enforcement Agencies, Police Practice and Research 2007, 8 (5).

12. **Maguire C.N., Hope C.A.:** The Forensic Science Service post monopoly – The need to understand customer expectations, International Conference on Services Systems and Services Management, Proceedings of ICSSSM'05 (1) 2005.

13. **Malkoc E., Neuteboom W.:** The current status of forensic science laboratory accreditation in Europe, "Forensic Science International" 2007, 167 (2–3).

14. Management Of Reference Materials, Reference Collections And Databases, ENFSI-QCC-RFM-001/2002.

15. **Marone P.M.:** Strengthening Forensic Science In The United States: A Path Forward – statement before the Subcommittee on Technology and Innovation, Committee on Science and Technology, U.S. House of Representatives March 10, 2009.

16. NAS Report: Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward, National Research Council of the National Academies, The National Academies Press, Washington 2009.

17. Performance Based Standards For Forensic Science Practitioners, ENFSI-QCC-CAP-003/2004.

18. **Peterson J.L., Hickman J.M.:** Census of Publicly Funded Forensic Crime Laboratories 2002, U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics, Bulletin 2005.

19. **Pękała M., Marciniak E.:** Pojęcie jakości we współczesnej technice kryminalistycznej, „Problemy Kryminalistyki” 2008, nr 260.

20. PN-EN ISO/IEC 17025 – Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących.

21. Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, 10 czerwca 2009 roku.

22. **Pyrek K.M.:** Forensic science under siege: the challenges of forensic laboratories and the medico-legal death investigation system, Amsterdam–Boston, Elsevier Academic Press, 2007.

23. **Rybicki P.:** Nowe narzędzia do ścigania przestępczości transgranicznej – idea Prüm, [w:] *Ius est ars boni et aequi*, **Bogdański P., Pływaczewski W., Nowicka I.** [red.], Szczepiń 2008.

24. **Rybicki P.:** Wykrywcze bazy danych w ujęciu międzynarodowym – baza danych DNA Interpolu, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie*, **Ura E., Rajchel K., Pomykała M., Pieprzny S.** [red.], Rzeszów 2008.

25. **St. Clair J.J., St. Clair M.W., Given J.A.:** Crime Laboratory Management, Academic Press 2002.

26. Standards For Accreditation, ENFSI-QCC-ACR-001/2007.

27. Standards For Accreditation, ENFSI-QCC-ACR-001/2007.

28. The Standing Committee For Quality And Competence; Terms Of Reference, ENFSI-BRD-TOR-001/2007.

29. Validation and Implementation of (New) Methods, ENFSI-QCC-VAL-001/2006.

Streszczenie

Artykuł ten jest próbą podsumowania dotychczasowych prac podejmowanych w różnych obszarach geograficznych i uwarunkowaniach politycznych, zarówno w sferze działań zinstytucjonalizowanych, jak i pozarządowych, zmierzających do nadania idei akredytacji laboratoriów kryminalistycznych rangi regulacji obowiązkowej. W artykule podsumowano także wysiłki podejmowane przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji na przestrzeni ostatnich pięciu lat w celu uzyskania akredytacji zarówno przez to laboratorium, jak i pozostałe laboratoria kryminalistyczne polskiej policji.

Summary

The article is an attempt to review all efforts that have been undertaken in various geographical locations and political situations, both institutionalized and non-government, aiming to impose a mandatory accreditation system for forensic laboratories. The Author presents also the process of accreditation in the Central Forensic Laboratory of the Polish Police throughout past 5 years, as well as similar processes occurring in voivodeship forensic laboratories.

Keywords: quality management, accreditation, standardisation, European Union.